

OTIÑA HERMOSO, Pedro. *Sanitat marítima: la defensa de la costa i la salut pública de Tarragona (1720-1930)*. Pròleg Enric GARCÍA. Tarragona: Edita CEMAPT i Arola editors, 2014. 255 pàgs. i ils. [21 x 29,7].

Estudi en el qual l'autor parteix de les dificultats i amenaces que varen arribar amb els desembarcaments de vaixells a la costa de Tarragona; les plagues i malalties transmèses per mitjà dels passatgers i la càrrega: febre groga, còlera, pesta, etc...i les epidèmies. La sanitat centralitzada volia protegir la població de

les malalties infeccioses i l'autor estudia els corregiments de Tarragona i Tortosa i el control sanitari a les costes. Se centra en com es combatien les malalties, i els mitjans per admetre a lliure tràmit un vaixell.

Pedro Otiña analitza les epidèmies anteriors a 1720 i com s'estructurà la sanitat a partir d'aquell període fins a 1847 per mitjà de la revisió del funcionament de les Juntes de Sanitat del Regne, de Catalunya, i municipals. S'esmenten els documents i tràmits que els calia als vaixells per a la seva admissió, en part des de l'epidèmia de Marsella de 1720. Es comenta l'edite sanitari de 1771 i la posterior modernització dels controls sanitaris a mitjan del s. XIX.

De fet l'epidèmia de pesta de Marsella de 1720, va condicionar que l'Estat s'impliqués en les mesures de vigilància per evitar que el contagi arribés a la Península i altres territoris de la monarquia borbònica. Per aquest motiu va promulgar l'Edicte de sanitat de 1721, amb ordres que involucraven l'exèrcit. A partir d'aquest moment el govern es va preocupar molt més per la vigilància sanitària marítima, cosa que va desembocar en l'organització de guardies, i la reglamentació per admetre embarcacions. Els cordons sanitaris varen servir per aïllar els contagiats tant en aquella ocasió, com en la pesta de Messina de 1743 i la de Mallorca de 1820. Varen fer falta vigilants per a les costes, que provocaren unes despeses que moltes vegades varen desencadenar endeutaments.

La mateixa mesura de vigilància va servir per evitar i combatre el contraban. Els cordons es varen anar modificant i professionalitzant; amb el pas del temps es varen evitar els paisans i es varen destinar militars a aquestes tasques. Aquesta mesura preventiva va anar disminuint a mitjan del s. XIX. A partir de 1854 es va prohibir establir cordons sanitaris amb motiu de les epidèmies de còlera i es va permetre la lliure circulació de persones i mercaderies. La llei de sanitat de 1855 va prohibir el sistema quarantenari.

Els llatzerets o llocs destinats a fer quarentena, serviren com a defensa davant els contagis. Es varen construir edificis destinats a realitzar quarentenes, que servien bàsicament per a les mercaderies. Amb l'Edicte general de sanitat de 1771 es va fer un text que unificava la manera com s'havien de tractar els vaixells. Aquest edicte va estar vigent fins a mitjan del s. XIX i surt referenciat en els escrits durant la Guerra del

Francès. Per mitjà d'aquest es delegaven les tasques a les juntes municipals, tot i la manca de recursos i negligències que hi va haver molt sovint.

Sembla que el port de Tarragona es va convertir durant el període de 1847 a 1870 en un dels més importants de la Península, fet que va contribuir a la regressió comercial de la resta de ports de la província. Es varen produir millores en el port de Tarragona, tot i que les seves estructures sanitàries no foren les millors, per causa de la poca inversió en sanitat, cosa que condicionà noves epidèmies de tifus i còlera durant els anys setanta del s. XIX, fins que es va crear una estació sanitària bacteriològica.

Es tracta d'un treball basat en documentació procedent de diversos arxius: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Arxiu del Port de Tarragona, Arxiu Històric de Tarragona, Arxiu de la Corona d'Aragó...per reconstruir la situació, que inclou una important bibliografia i una relació de les fonts consultades.

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Estudio en el cual el autor parte de las dificultades y amenazas que llegaron con el desembarco de navíos en la costa de Tarragona; las plagas y enfermedades transmitidas por medio de los pasajeros y la carga: fiebre amarilla, cólera, peste, etc.... y las epidemias. La sanidad centralizada quería proteger a la población de las enfermedades infecciosas y el autor estudia los corregimientos de Tarragona y Tortosa y el control sanitario en las costas. Se centra en como se combatían las enfermedades, y los medios para admitir a libre trámite un barco.

Pedro Otiña analiza las epidemias anteriores a 1720 y como se estructuró la sanidad a partir de aquel periodo hasta 1847, a través de la revisión del funcionamiento de las Juntas de Sanidad del Reino, de Cataluña y municipales. Se mencionan los documentos y trámites que eran necesarios a los barcos para su admisión, en parte desde la epidemia de Marsella de 1720. Se comenta el edicto sanitario de 1771 y la posterior modernización de los controles sanitarios a mediados del s. XIX.

De hecho la epidemia de peste de Marsella de 1720, condicionó que el Estado se implicara en las medidas de vigilancia para evitar que el contagio llegara a la Península y a otros territorios de la monarquía borbónica. Por dicho motivo promulgó el Edicto de sanidad de 1721, con órdenes que involucraban al ejército. A partir de este momento el gobierno se preocupó mucho más por la vigilancia sanitaria marítima, cosa que desembocó en la organización de guardias, y la reglamentación para admitir embarcaciones. Los cordones sanitarios sirvieron para aislar los contagios tanto en aquella ocasión, como en la peste de Messina de 1743 y la de Mallorca de 1820. Se necesitaron vigilantes en las costas, que provocaron unos gastos que a menudo desencadenaron endeudamientos.

La misma medida de vigilancia sirvió para evitar y combatir el contrabando. Los cordones se fueron modificando y profesionalizando; con el paso del tiempo se evitaron en ellos los paisanos y se destinaron militares a estas tareas. Esta medida preventiva fue disminuyendo a mediados del s. XIX. A partir de 1854 es prohibió establecer cordones sanitarios con motivo de las epidemias de cólera y se permitió la libre circulación de personas y mercancías. La ley de sanidad de 1855 prohibió el sistema de las cuarentenas.

Los lazaretos o lugares destinados a realizar cuarentena, sirvieron como defensa ante los contagios. Se construyeron edificios destinados a realizar cuarentenas, que servían básicamente para las mercancías. Con el Edicto general de sanidad de 1771 se hizo un texto que unificaba la manera como se habían de tratar los barcos. Este edicto estuvo vigente hasta mediados del s. XIX y sale referenciado en los escritos durante la Guerra del Francés. A través de este se delegaban las tareas a las juntas municipales, a pesar de la carencia de recursos y negligencias que hubo a menudo.

Parece que el puerto de Tarragona se convirtió durante el periodo de 1847 a 1870 en uno de los más importantes de la Península, hecho que contribuyó a la regresión comercial del resto de puertos de la provincia. Se produjeron mejoras en el puerto de Tarragona, a pesar de que sus estructuras sanitarias no fueron las mejores, a causa de la poca inversión en sanidad, cosa que condicionó nuevas epidemias de tifus y cólera durante los años setenta del s. XIX, hasta que se creó una estación sanitaria bacteriológica.

Se trata de un trabajo basado en documentación procedente de diversos archivos: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Arxiu del Port de Tarragona, Arxiu Històric de Tarragona, Arxiu de la Corona d'Aragó...para reconstruir la situación, que incluye una importante bibliografía y una relación de las fuentes consultadas.

IHE
(Secretaria de la revista)